

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1984

BRNO 1987

Martin Oliva, Moravské muzeum Brno

Sledovaný volně vymezený region leží na rozhraní Brněnské kotliny, Vyškovského úvalu a Dražanské vrchoviny a na turistických mapách bývá nazýván také krajem slavkovské bitvy. Vyznačuje se značnou hustotou pravěkých památek a dlouholetou tradicí archeologického výzkumu, sahající až k samým počátkům pěstování tohoto oboru na Moravě. Avšak právě dlouholetá činnost vesměs amatérských pracovníků a značná roztržitost drobných literárních zpráv způsobuje, že obraz paleolitického osídlení tohoto kraje je velmi nejednotný.

Polohy jednotlivých lokalit byly udávány velmi nepřesně, např. podle zapomenutých traťových názvů, takže často dochází ke kontaminaci různých nálezů nebo k uvádění jedné lokality pod různými názvy a katastry. Většina ŠI byla původně předávána J. Skutilovi do Pravěkého oddělení MM, odkud se v pozdějších letech postupně přerazovala do sbírek ústavu Anthropos. Proto mají někdy i fondy z Anthroposu zachované původní přírůstková čísla z pravěkého oddělení /Pa./, přičemž řada položek, uváděných J. Skutilem, je dnes neznámá. Předložená revize vycházela na jedné straně z materiálu uloženého v Moravském muzeu a u jeho amatérských spolupracovníků, na straně druhé pak ze všech dostupných zmínek v literatuře a v nálezových zprávách. Jejím cílem je sjednocení všech takto zjištěných údajů, z nichž většina byla ověřena přímo v terénu, a ohlášení dosud nepublikovaných sběrů. Lokality vždy řadíme pod příslušný katastr, i když je materiál uložen a publikován pod jiným názvem /na to je vždy zvlášť upozorněno/. Potřebné údaje podáváme v tomto pořadí: P-poloha, O-objev, S-sběry, U-uložení, L-literatura. Není-li uvedeno jinak, jsou kóty převzaty z mapy 1:25 000 list 24-431 /Mokrá-Horákov/ a 24-413 /Šlapanice/. Nepublikovaný Čerinkův soupis paleolitických lokalit se nachází v knihovně Archeologického ústavu v Brně, deník majora J. Lavického je k dispozici v archivu Anthropos MM. Traťové názvy byly identifikovány podle katastrálních map z r. 1826 ve Státním archivu v Brně. Použité zkratky surovin: KL-rohovec typu Krumlovský les, KŘ - křídový rohovec, SS - rohovec typu Stránská skála, RO - jiné rohovce /vesměs ze štěrků, blízké typu Kl nebo SS, P-pazourek, R- radiolarit, K- křemen. KV- křemenec, JO - okrový nerost blízký jaspisu. Sbírkový ústav Anthropos označujeme MM-A, Pravěkého oddělení MM-P.

Blažovice I - "Staré vinohrady" /o. Brno-venkov/

P: návrší 1700 m J od obce, V od silnice na Zbýšov; na starých speciálkách kóta 298, O,S: A. Dvořáček, U: MM-A /13/78/, L: nepublikováno. Škrabadla: úštěpové /P, obr. 7:3/, čepelové s vysokou lamelární hlavicí /P, obr. 7:4/, malé úštěpové /přepálený P/, atypické rohové /P?/ a hrubé na úlomu /RO/. Rydla: klínové polyedrické boční /P, obr. 7:6/, rydlovité podseknutý vysoký jádrový zobec /P, obr. 7:5/, ploché a klínové na širokém úštěpu /RO, obr. 7:7/, ploché na zoubkované retuši /RO/, na zlomené čepeli /P/. Jiné nástroje: drobné přímé drasadlo /KŘ/, 2 odštěpovače /RO/ a 2 zlomky nástrojů /P, KL/. Průvodní industrie: 3 čepele a 2 úštěpy se stopami opotřebení, odražená hrana, čepel s patou jádra, 8 neretušovaných čepelí a 1 čepelka, 14 úštěpů a 21 kusů odpadu. Jádra: jsou velmi malá, ale se zachovaným schématem těžby: dvoupodstavové /P, obr. 7:9/, se změněnou orientací /P, obr. 7:8/ a 4 malé zbytky /2P, KL, RO/. S tím je uloženo několik otlučených hlíz silicitů a křemenců eolitického vzhledu. Díky přítomnosti vysokého škrabadla a polyedrických rydel je pravděpodobná příslušnost k aurignacienu.

Blažovice II - "Svisla" /o. Brno-venkov/

P: na mírném jazykovitém výběžku nad potokem Romzou, JV kóty 228, 1,5 km SSZ od obce na hranici s kat. Jiříkovic, O: J. Poulík, S: týž, M. Oliva, U: MM-P /Pa 110/35/, L: Skutil 1941, 141 /zmínka/. Atypické silné úštěpové škrabadlo /KL/, střední klínové rydlo /P, obr. 7:1/, rydlový úštěp /P/, neretušovaná čepel /P/, kýlovité jádro se změněnou orientací /P, obr. 7:2/ a reutilizovaný zlomek. Sběr z r. 1984: zlomek jádra /KŘ/ a 2 zlomky ražených hrubozrnných rohovců. Skrovný inventář s převahou pazourku zřejmě spadá do pokročilého mladého paleolitu.

Horákov I - u myslivny /o. Brno-venkov/

P: JZ obce V od kóty 363 na temeni u lesa /v okolí mohyly Hlásnice/, O:F. Černý ? S: F. Černý ?, J. Lavický, bratři Ondráčkové, U:MM-A /163/, většinou ze sběrů Rostislava Ondráčka, L: Skutil 1937, 279; viz též deník J. Lavického, kde uvádí vlastní nálezy 130 kusů paleolitické a neolitické ŠI, dnes neznámé. Většina dochované industrie patří micoquienu a bude zpracována samostatně. Z jeho rámce se vymyká velké dvojité rydlo na zlomené čepeli /P, obr. 7:18/, střední klínové rydlo na čepelce /P/, příčné ploché rydlo na vrubu /P, obr. 7:17/ a 2 retušované čepele /P, obr. 7:16/. Odněkud z těchto míst by měl pocházet dokonalý listovitý hrot /P, Skutil 1937, obr. 4/, nalezený P. Černým /MM-A/.

Horákov II - "Stará hora" a IIa - "Nová hora" /o. Brno-venkov/

P: okolí kót 350 x 325 JZ obce, O: Přemysl Ondráček ?, S: týž, K. Valoch, V. Gebauer, M. Oliva a jiní, U: MM - A /označení Líšeň-Stará hora/, L: Valoch 1950, 56. Nálezy, z obou poloh nejsou rozlišeny: nízké vyčnělé škrabadlo /RO/, hranové rydlo na úlomu /přepálený P/, úštěp s vrubem /KL/, zoubkovaný úlomek /KŘ/, odštěpovač /SS?/, přímé /RO/ a vyklenuté drasadlo /RO/, 2 místně retušované úštěpky /RO/, 3 zlomky čepelí /RO, P, KŘ/, 5 úštěpů a odštěpků /3 RO, 2 KŘ/, velké diskovité /nebo bifaciálně upravené/ jádro /KŘ?/ a 2 zbytky jader /KŘ/. Nálezy P. Ondráčka, obsahující i listovité hroty, se nedochovaly.

Sběr M. Olivy ze Z okraje plató poskytl 2 úštěpy s místní retuší /KŘ, RO/, diskovité jádro z valounu /KŘ/ a 4 zbytky jader /2 KL, KŘ, SS?/.

Horákov III /o. Brno-venkov/

P: SZ obce při červeně značené cestě na okraji lesa na JV svahu v nm. v. 370 m, O, S: K. Valoch r. 1953, U: MM-A /163/, L: nepublikováno. Odštěpovač na čepeli /P/ a retušovaný úštěp.

Hostěnice /o. Brno-venkov/

P: "lesní cesta nad Hostěnicemi na návrší mezi Hostěnicemi a Mokrou"; jde zřejmě o zalesněný S svah kopce Čihalky /kóta 449/, O, S K. Valoch r. 1957, U: MM-A, L: nepublikováno. Zlomek tenké čepeli /P/.

Hostěrádky-Rešov /o. Vyškov/

P: výrazné návrší "Spidlák" /Stará hora, kóta 307/, tvořící J výběžek Prackého kopce; nálezy jsou řídké roztroušeny na V svahu temene, O: M. Oliva r. 1984, S: M. Oliva/2 sběry/, U: MM-A, L: nepublikováno. Čepelové škrabadlo /KL, obr. 7:10/, dvojité vysoké škrabadlo /KL, obr. 7:11/, vyklenuté drasadlo /KL, obr. 7:14/, jemný terminální vrub /KL, obr. 7:12/, atypický odštěpovač /P/, 17 atypických zlomků a úštěpků /12 KL+RO, 4 SS 1 P/, jádro se změněnou orientací /KL, obr. 7:15/, 2-podstavové jádérko /KL, obr. 7:13/ a 3 otlučené jádrové kusy /2 KL, 1 SS/. Vyšší tvar dvojitého škrabadla by mohl naznačovat příslušnost k aurignacienu.

Jiříkovice - nad cihelnou na "Újezdě" /o. Brno-venkov/

P: cihelna se nacházela za posledními domky na SV okraji obce /při silnici na Tvarožnou/ na mírném J svahu v nm. v. 235 m, O: J. Poulik r. 1934, S: J. Poulik, A. Dvořáček, U: MM-A /Pa 14/34/, zčásti asi ztraceno, L: Skutil 1935. Dochovala se velká retušovaná čepel /P/ a hrubý hrot /K/. J. Skutil zmiňuje "čepelový hrubý úštěp a fragment čepeli s obitým hřbetem". Uvádí, že se tu dříve nacházely mamutí kosti. Nelokalizované nálezy: "jaspisovitý paleolitický úštěp" /Pa 53/34/ a 3 paleolitické úštěpy /Pa 165/35/, dnes neznámé /Skutil 1941, 142/. V MM-P /69 772/ je patinovaná čepelka ze sbírky J. Přibyslavského.

Kobylnice /o. Brno-venkov/

P: "v pískovně", zřejmě V obce na Z svahu kóty 232 /"Štosy"/, O, S: J. Sladký před I. svět. válkou, U: MM-A /196/, L: Skutil 1933, 181; 1936, 66. Čepelové škrabadlo s oboustrannou retuší /P/. V MM-A je bez dalších údajů uložen široký úštěp s čepelovými negativy /SS, obr. 8:17/. Podle stop rzi z radlice pochází z povrchového sběru a tudíž asi z jiné lokality než škrabadlo.

Mokrý /o. Brno-venkov/

P: "strana západní, pozemek sousedící s lesem, nahoře vápenocové skalky"; bližší lokalizace chybí, O, S: R. Ondráček, U: MM-A /446/, L: nepublikováno. Velké přímé drasadlo /RO/, bifaciální drasadlo /RO/ a hrubý úlomek se stopami úderů /SS?/.

Podolí I a II - /o. Brno-venkov/ - viz Oliva 1981.

Podolí III - pod Žurání /o. Brno-venkov/

P: J svah kóty 286, O: ?, S: K. Valoch, F. Prorok, P. Ondráček, M. Mazálek, U: MM-A, L: Valoch 1951, 28, Taf. 3:4-6 /publikováno a uloženo jako Šlapanice/. 2 škrabadla /přepálený P?/, polyedrické střední klínové rydlo /P/, drasadlo /KV/, 2 úštěpy /KL, KV/ a drobný úštěpek.

Pozořice I - "u větráku" /o. Brno-venkov/

P: podle J. Lavického /deník/ 200 m SZ od cihelny na silnici do Šumic, 750 m SV od kostela, JZ spád; dle mapy nm. v. 350-370 m, /viz též nál. zprávu 2217/16 a Červinkův soupis/, O: J. Lavický, S: týž, M. Chleborád, U: MM-A /354/, MM-P, L: Houšťová, nedatováno, 17 /zmínka/. Kýlovité škrabadlo /KL, obr. 7:19/, zlomek škrabadla /P/, zlomek čepeli /P/ a 2 úlomky /KL, SS/. V MM-P je uložena zasintrovaná patinovaná čepelka /bez čísla/, nalezená patrně tamtéž M. Chleborádem r. 1933 /srov. Skutil 1937, 278/. Bližší lokalizace není uvedena ani u levalloiského hrotu /SS, obr. 7:20, nález J. Skutila, MM-A, 10/86/.

Pozořice II /o. Brno-venkov/

P: JV obce, Z od silnice do Holubic a od kóty 332 na mírném návrší, nm. v. 320 m, O: J. Peškař r. 1968, U: AÚB, L: nepublikováno, viz nál. zprávu 1917/68. Ojedinelý nález škrabadla na retušované čepeli /P/.

Pozořice - Jezera /o. Brno-venkov/

V MM-A 355 se pod tímto označením nacházejí 3 malé čepeli /P/, čepel s patou jádra /KL?/, 2 úštěpy /P/ a 1 úlomek /KŘ/. Podle nál. zprávy v AÚB pocházejí ze sběrů J. Lavického a P. Ondráčka. Lokalita je možná totožná s Pozořicemi I.

Prace I /o. Brno-venkov/

P: 400 m V od Mohyly míru /kóta 325/ na plošině cca 310 m nm., O; S: M. Oliva r. 1984, U: MM-A, L: nepublikováno. Dvoupodstavové jádro se zadní plochou zápravou /KŘ, obr. 7:21/.

Prace II /o. Brno-venkov/

P: JV svah Prackého kopce, O, S: K. Valoch r. 1953, U: MM-A, L: nepublikováno. Radiolaritový úštěp, paleolitické stáří je nejisté.

Sivice I /o. Brno-venkov/

P: okolí kóty 367 1 km SZ od vsi, O, S: K. Valoch, U: MM-A /popsáno jako Tvarožná II/, L: ne - publikováno. Hrubý klínek /KL/, obr. 8:9/, hrubě opracovaný úštěp z vrchlíku valounu /KL/, spálený úštěp a nepravidelné jádro /KL/. Na stejném místě též skrovné nálezy neolitické ŠI a BI.

Sivice Ia /o. Brno-venkov/

P: podle Červinkova soupisu "na ovršině SZ při tvaroženské hranici"; lokalita zřejmě leží cca O,5 km JV od kóty 367 na výrazném JV výběžku v nm. v. 325 M /značka na mapě J. Lavického/. O, S: J. Lavický U: MM-A /390/, L: Houšťová, nedatováno, 17 /s chybnými údaji/. Zlomek drasadla /KŘ/, 3 neretušované čepel /2 P, 1 KŘ/, úštěpek s kúrou /SS/ a 5 kusů odpadu a zlomků.

Sokolnice - u dvora Vladimírov /o. Brno-venkov/

Tato lokalita je jako paleolitická uváděna omylem, neboť poskytla jen 2 velké nepatinované úštěpy /SS a brekciový rohovec KL/; sběr A. Dvořáčka, MM-A.

Šlapanice I - "Padělky" /o. Brno-venkov/

P: rozsáhlé návrší SV od silnice do Slatiny v okolí kóty 292, zčásti na katastru Slatiny, O, S: M. Oliva r. 1984, I: MM-A, L: nepublikováno. Vyčnělé škrabadlo s lamelární retuší /P obr. 8:7/, zlomek čepel /KL/, velký úštěp /KL/, zbytek jádra /KŘ/ a 3 ražené úlomky /KL, KŘ, SS/.

Šlapanice II - "Vinohrady" /o. Brno-venkov/

P: trať tohoto jména leží na S okraji katastru na SZ svazích plošiny s kótou 268, JV od Bedřichovic, O, S: ? U: údajně M ve Šlapanicích pod č. 1067-1/74 a 2/74, dnes nezvěstné, L: nepublikováno, srov. nál. zpráva 107/74.

Ojedinelý úštěp z trati "Široké pole" směrem k Jiříkovicím uvádí J. Skutil /1935, nález J. Poulíka/; srov. též nejasné údaje v Červinkově soupisu "U studýnek" a "na polích za mlýnem"/, vztahující se snad k Tvarožnc. V MM-A je bez bližších okolností uložena velká neretušovaná čepel /P/.

Šlapanice - Bedřichovice /o. Brno-venkov/

P: ?, O, S: R. Ondráček, U: MM-A, L: nepublikováno. Velký zoubkovaný úštěp /KŘ/, nepravidelné jádro /KL/, ploše oštípaný kus suroviny /KL/ a úlomek /KŘ/. Bližší okolnosti nejsou známy ani u drasadla /?/ ze zbytku jádra z žilkované patinového rohovce /nález A. Dvořáčka z r. 1922, MM-A/.

Tvarožná I - "Nová pole", dříve "Úzká malá pole", lidově též "nad Rokemici" /o. Brno-venkov/

P: cca 2 km SZ obce na mírném Z svahu u lesa, přibližně 290 m mn., O: snad J. Lavický nebo bratři Ondráčkové po upozornění místních obyvatel, S: jmenování, dále F. Prorok, A. Dvořáček, J. Bajer, M. Drmola a jiní, U: MM-A, AÚB, sbírka J. Bajera v Sivicích, větší část nálezů J. Lavického je asi ztracena, L: Skutil 1949; Valoch 1976; Oliva 1982. Jedna z nejbohatších lokalit vyspělého aurignacienu, poskytnuvší dosud přes 2 tisíce retušovaných nástrojů s převahou rydel. Jako surovina byl většinou používán karpatský radiolarit.

Tvarožná II - "Na Krátkých" /o. Brno-venkov/

P: kóta 352 2 km S obce, O: R. Ondráček, S: tíž, M. Oliva, U: MM-A, L: nepublikováno. Listovitý hrot /KL-P ?, obr. 8:8/ a lehce patinovaný úštěpek /KL/.

Tvarožná III /o. Brno-venkov/

P: mírný Z svah plochého hřbítku v S části katastrů, zhruba 150 m SSV od zalesněné rokle a 20 m Z od polní cesty Tvarožná-Mokrá, nm. v. 290 m, O: M. Oliva r. 1985, S: M. Oliva, U: MM-A, L: nepublikováno. Sběr z jara 1985 poskytl: 4 místně retušované úštěpy /2KV, KŘ, KV/, zlomek čepel /RO/, 10 drobných úštěpů a třísek /4 KL ?, 4 RO/, ploše oštípaný úlomek /přepálený rohovec/ a zlomek jádra /KL/.

Tvarožná IV - "Čermáková zmla" /o. Brno-venkov/

P: 1900 m S obce, těsně Z od cesty Tvarožná-Mokrá, 400 m JV od předchozí stanice na mírném SV svahu /naproti Tvarožné I/, nm. v. 310 m, O: bratři Ondráčkové, snad ve 30-tých letech, S: tíž, M. Oliva, U: MM-A /445, jako Velatice/, L: nepublikováno. Sběry P. Ondráčka, se asi nedochovaly. Kolekce R. Ondráčka: úštěpové škrabadlo se silnou postranní retuší /KL, obr. 8:11/, rydlo na zlomené čepeli /KL ? / a příčné na laterální retuši /KŘ/, zlomek jednostranně retušované čepel /KL-P ?, část listovitého hrotu/ /KL, obr. 8:16/; drasadla: dvojité /KL, obr. 8:13/, příčné s nepravidelnou retuší /R/, hrubě vyklenuté na úlomku valounu /RO, obr. 8:15/, vyklenuté /KV, obr. 8:14/; zlomená čepel s vrubem /KŘ/, nůž s částečně otupeným bokem /KŘ, obr. 8:12/; průvodní industrie: 2 čepel s místní retuší /KŘ, P/, 3 neretušované čepel /KŘ, P, SS?, 3 úštěpy /KV, R, P/, velký zlomek a zbytek jádra /2KL/ jednopodstavové jádro se zadní preparací /KŘ/. Lokalitu jsem ověřil na jaře 1985 nálezem 2 úštěpů /KL, KŘ/ a 3 úlomků tlučených rohovců. Popsaný soubor je možno klasifikovat jako starší /?/ szeletien.

Tvarožná V - pod Santonem, "Dřly" /o. Brno-venkov/

P: na mírném J svahu pahorku Santon /kóta 296/, nm. v. 260-270m /označení "Jiříkovice - pod Santonem pod větrákem"/, O: J. Poulík r. 1934, U: MM-A /Pa137/34/, L: Skutil 1935; Valoch 1970 /s chybným čtením "pod Santorinem"/. Nálezy byly podrobně popsány K. Valochem, doplníme jen podly surovin: 5 P /např. čepelka s otupeným bokem/, 6 KŘ, 1 JO, 1 K, 8 SS /nevalloiské úštěpy a retušovaná čepel/.

pel/. Do týchž míst /nebo na V úpatí pahorku?/ je zřejmě možno lokalizovat Skutilovy /1935; 1937; 278; 1941, 143/ zmínky o nálezech "pod kaplí", "Santon" a "pod Santonem za mlýnem na návrší". Na poli při SZ úpatí Santonu nalezl J. Bajer 2 zobce z radiolaritu, jejichž paleolitické stáří je nejisté, zejména když se na uvedeném místě nachází i neolitická ŠI.

Tvarožná VI- "U Studýnek" /o. Brno-venkov/

P: podle etikety "z obecního písáku východně Tvarožné", asi 800 m V od středu obce, SZ od kóty 274, O: J. Poulik před r. 1934, S: týž, J. Skutil, U: MM-A : 431, Pa 20/ 34/, L: Skutil 1941, 143. Čepelka z hrany jádra /P/. Skutil uvádí pod č. Pa 14/34 paleolitické úštěpy, dnes neznámé.

Tvarožná VII - "Tvaroženska", "Netroufaly" /o. Brno-venkov/

P: mírný J svah S obce, cca 800 m SVV od kaple ve Velaticích a 400 m V od objektů velatického JZD v nm. v. 305 m, O, S: J. Bajer, U: sbírka J. Bajera v Sivicích, L: nepublikováno. Úštěp /KŘ/a ploché jádro /KŘ/.

Tvarožná VIII /o. Brno-venkov/

P: mírné návrší 500 m S od předchozí lokality, SV od kóty 317, nm. v. 320 m, O: J. Lavický, S: J. Lavický, M. Oliva, U: MM-A, L: nepublikováno. J. Lavický ve svém deníku uvádí 9 sporných paleolitických kusů /asi ztraceno/, r. 1985 zde nalezen zbytek jádra z valounu /KL/ a kýlovité rydlo typu Kohoutovice na zlomené čepeli /P/.

Tvarožná IX /o. Brno-venkov/

P: 750 m SSV od kaple na Santonu na J svahu mezi vinohrady, nm. v. 280 m, O,S: J. Bajer, U: týž, L: nepublikováno. Čepel z hrany jádra /P/, reutilizovaný zlomek s patinovanými ploškami a eneolitická ŠI.

Újezd u Brna I /o. Brno-venkov/

P: "Z výkopu u národního výboru", O, S: ?, U: MM-A /433/, L: nepublikováno. Jemná přímá čepel s jednostrannou retuší /P, obr. 8:6/.

Újezd u Brna Ia /o. Brno-venkov/

P: "ve stěně sprašového odkryvu ve vsi spolu s uhlíky", O, S: K. Valoch, U: MM-A /6026 Ů/, L: nepublikováno. Zlomek přepálené mikročepelky /P?/. Prostorový vztah obou artefaktů není jasný.

Velatice I - "Podsedičky" /o. Brno-venkov/

P: zmíněná trať leží 800 m JJZ od středu obce v klínu polní cesty do Podolí a vozovky z Horákova na státní silnici, na mírném J svahu SV od kóty 263, O,S: J. Poulik r. 1934, U: MM-A /442, Pa 27/34/, L: Skutil 1935, 1941, 143. Vysoký zobec na úlomku /RO/, silně retušované vyklenuté drasadlo na úlomku /KŘ, obr. 8:10/, čepel s obitým hřbetem /SS/, neretušovaná čepel /SS?/ a nepravidelný zbytek jádra /SS/. "Velký hranolový úštěp" /Skutil 1941, 143/ nebo "hrubý jádrový kus" s číslem Pa 51/35 /viz nál. správu 433/47/ je dnes neznámý. K uvedené lokalitě je možno přiřadit nedochovaný rohovecový hrot, nalezený pod kótou 285 /dle staré speciálky, viz Skutil 1935/. Zde Skutil hovoří i o nálezech z trati Podsedy, jež se nachází 400 m V od Podsediček; pravděpodobně však jde o kontaminaci /trať Podsedy je ovšem i na katastru Tvarožné J od kóty 352/.

Velatice II- "Velikonoce" /o. Brno-venkov/

P: mírný SZ svah kóty 297 mezi J částí obce a vozovkou Horákov-státní silnice, O, S: I.L. Červinka r. 1934, U: není známo, L: Houšťová, nedatováno, 18 /zmínka/ dle soupisu I.L. Červinky, kde se uvádí "krásné škrabadlo a nožičky" spolu s bližší nepopsanými nálezy J. Poulika. Nejisté lokalizované nálezy: "S osady nad odkryvem kulmského slepence hrubší industrie aurignacienu" /nál. zpráva 433/47/. V MM-A se bez bližších údajů nachází úštěp /KV/ ze sbírky R. Ondráčka a zbytek prizmatického jádra /KL, Pa 127-35, 1/. V MM-P je mezi nelokalizovanou neolitickou ŠI zlomek patinovaná čepel /3377/, slabě patinovaný úštěp /3333/ a patinovaná čepel /SS, bez čísla/.

Vážany - Vítovice - "Záhumenní" /o. Vyškov/

P: 400 m Z od středu Vítovic na mírném hřebítku v nm. v. 310 m, O: snad J. Lavický /viz Červinkův soupis/, S: ? r. 1952, U: MM-A /466/, L: nepublikováno. 2 čepelová škrabadla s boční retuší /P, RO, obr. 8:1/, úštěpové škrabadlo /RO/, atypické škrabadlo s ventrální hlavíci /RO/; rydla: klínové střední polyedrické /P/, 2 na zlomené čepeli /P/, polyedrické hranové na tlustém úštěpu /P, obr. 8:2/; dále ventrálně retušovaná čepel /RO/, 3 odštěpovače /SS ?, P, KŘ? obr. 8:4,5/, zobec s drasadlovitou retuší /KŘ, obr. 8:3/, zoubkovaný úštěp /RO/, 6 místně retušovaných čepelí a 2 úštěpy, 2 čepel z hrany jádra, 8 neretušovaných čepelí a 1 čepelka, 37 úštěpů a třísek a 3 zlomky jader /2 KL, 1 RO/. Do souboru nezapadá přímé, silně omleté drasadlo z úlomku /KŘ/ a neolitická ŠI. Jádro nálezového fondu zřejmě patří vyspělé fázi mladého paleolitu, tj. vyvinutému aurignacienu nebo gravettienu.

Zhodnocení: zájmové území je ze severu lemováno svahy Dražanské vrchoviny, které zde dosahují výšek okolo 400 m. Je protkáno sítí drobných vodotečí, z nichž nejvýdatnější je říčka /"Zlatý potok"/ s korytem v nm. v. 245-195 m. Nadmořské výšky lokalit se pohybují v těchto rozmezích: přes 350 m: 6 /nejvýše Horákov III-370 m/, 349-300: 8, 299-250: 11, 249-200: 4 /nejnižší Újezd - 200 m/. Orientace nalezišť je následující: temeno-11, J- 6, JV, Z - 3, V, SZ - 2, Š- 1 ?, SV-O. Pouze nálezy v Újezdě leží přímo v nivě Litavy. S výjimkou velmi bohatého sídliště Tvarožná I /mladý aurignacien/ jde vesměs jen o malé stanice nebo ojedinělé nálezy. Nejstarší osídlení je reprezentováno středopaleolitickým micoquiennem,

kterému pravděpodobně náleží lokalita Horákov I a snad i skrovné nálezy z neznámé polohy u Mokré. Překvapuje absence stanic bohunicien, ojedinělé levalloiské typy nejsou zcela průkazné. Listovité hroty /Tvarožná II, Horákov I/ tvoří obvykle součást szeletien, kterému patří lokalita Tvarožná IV. Aurignacien je možné s jistou rezervou přisoudit vysoká škrabadla z Pozoříč, Šlapanic I a Hostěrádek, zatímco celek z Blažovic I by mohl představovat jeho vyvinutou fázi, podobnou nedaleké Tvarožné I nebo spíše Určicím na Prostějovsku. U ojedinělých artefaktů z Újezda a Blažovic II lze uvažovat o příslušnosti ke gravettien, stejně jako u části nálezů z Tvarožné V /pazourková čepel s otupeným bokem/. Ačkoliv se nacházíme v blízkosti Moravského krasu, nezachytili jsme žádnou stopu magdalénien.

Použité suroviny jsou poměrně pestré bez výraznější převahy jednoho určitého typu. Nápadně nízký je výskyt rohovce ze Stránské skály /vzdálené jen 2,5-10 km dle polohy lokalit/, což neodpovídá kapacitě velmi bohatých ateliérů v okolí Brna-Líšně a na samotném zdroji této kvalitní suroviny. Ukazuje se, že blízkost výskytů nebyla při šíření materiálů tak důležitým faktorem jako síť vzájemných kontaktů ve stabilizovaném kulturním systému. Například právě rohovec ze Stránské skály se šíří převážně jen v rámci bohunicien a jeho vlivů /srv. Oliva 1981/. Regionální uzavřenost velmi bohatých stanic ve východním okolí Brna /Brno-Líšně, Podolí I, II, Tvarožná I/, kterým chybí širší zázemí v podobě menších analogických lokalit nasvědčuje dosti uslednému způsobu života těchto lovecko-sběračských populací.

Literatura:

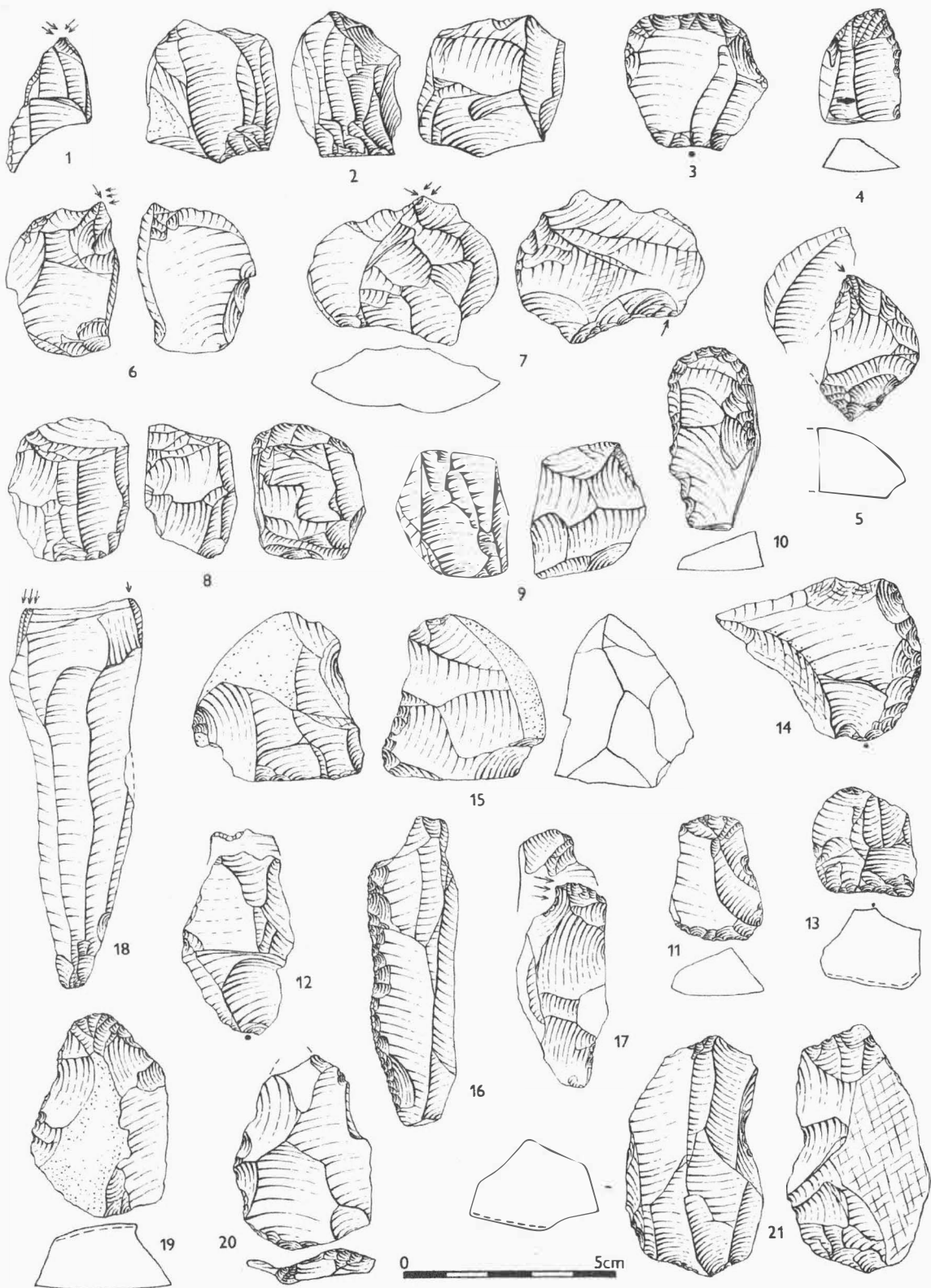
- Oliva, M. 1981: Die Bohunicien-Station bei Podolí /Bez. Brno-Land/ und ihre Stellung im Beginnenden Jungpaläolithikum, ČMM sc. soc. LXVI, 7-45.
- 1982: Estetické projevy a typologické zvláštnosti kamenné industrie moravského aurignacien, ČMM sc. soc. LXVII, 17-30.
- v tisku: Příspěvek k lokalizaci paleolitických nálezů v okolí Brna-Líšně, PV 1983, s. 19-21.
- Škutil, J. 1933: Miscellanea palaeolithica moraviae, Bratislava VII, 173-183.
- 1935: Stopy pobytu diluviálního člověka na Šlapansku, Šlapanský zpravodaj 2, č. 2.
- 1936: Übersicht der mährischen paläolithischen Funde, Światowit XVI, 1934/35, 47-78.
- 1937: Některé dosud blíže neznámé paleolitické nálezy na Moravě, OP X, 1936/37, 259-279.
- 1941: Moravské prehistorické výkopy a nálezy Oddělení moravského pravěku Zemského muzea 1933-1936, Zeitschrift d. Mähr. Landes-museums NF 1, 139-145.
- 1949: Tvarožná u Brna, paleolitická stanice s radiolaritovou industrií, VVM 4, 195-198.
- Váloch, K. 1950: Sídliště diluviálního člověka na půdě Velkého Brna, Příroda 43, 22-26, 56-57.
- 1951: Paleolitický nález na Žuráni, Příroda 44, 92.
- 1965: Altsteinzeitliche Funde aus Brno und Umgebung, ČMM sc. soc. L, 21-30.
- 1970: Paläolithische Funde von Jiříkovice bei Brno /Mähren/, Sborník Josefu Poulíkovi k sedesátinám, 11-13. Brno.
- 1976: Das entwickelte Aurignacien von Tvarožná bei Brno, ČMM sc. soc. LXI, 7-30.

Nachprüfung paläolithischer Lokalitäten aus der östlichen Umgebung von Brno /Bez. Brno-venkov, Vyškov/. Der genannte Raum ist bereits seit mehreren Jahrzehnten überwiegend von Amateuren untersucht worden und daher sind die Berichte über die Lokalitäten sehr verzerrt. Alle zugänglichen Funde und Berichte in der Literatur wurden daher einer Revision unterzogen und größtenteils im Terrain beglaubigt. Die meisten Lokalitäten liegen zwischen den Schichtenlinien von 250 - 350 m /die Seehöhe der Region beträgt 195 - 400 m/, wobei die Lage auf den Scheiteln der Anhöhen oder auf S-Hängen überwiegt. Mit Ausnahme von Tvarožná I /entwickeltes Aurignacien mit überwiegend Stacheln/, handelt es sich um ärmliche Inventare, von denen nur einige eine kulturelle Klassifikation erlauben: Horákov I /Micoquien/, Tvarožná IV /Szeletien/, Pozoříč, Hostěrádky-Rešov, Blažovice I /Aurignacien/, Újezd, Blažovice II /Gravettien/. Überraschend ist die Absenz von Lokalitäten des Bohunicien und Magdalénien; in der nächsten Umgebung sind diese Kulturen durch sehr reiche Stationen vertreten. Die benutzten Rohstoffe sind verhältnismässig bunt ohne ein markanteres Übergewicht eines bestimmten Types. Auffallend gering ist das Vorkommen an Hornstein von der nahen Stránská skála, was nicht der Kapazität des sehr reichen Ateliers in ihrer Umgebung entspricht /Brno-Líšně, Podolí/. Die Nähe der Quelle war offenbar bei der Verbreitung der Rohstoffe kein so wichtiger Faktor, wie das Netz der gegenseitigen Kontakte in dem stabilisierten kulturellen System /für Hornstein von der Stránská skála cf. Oliva 1981/.

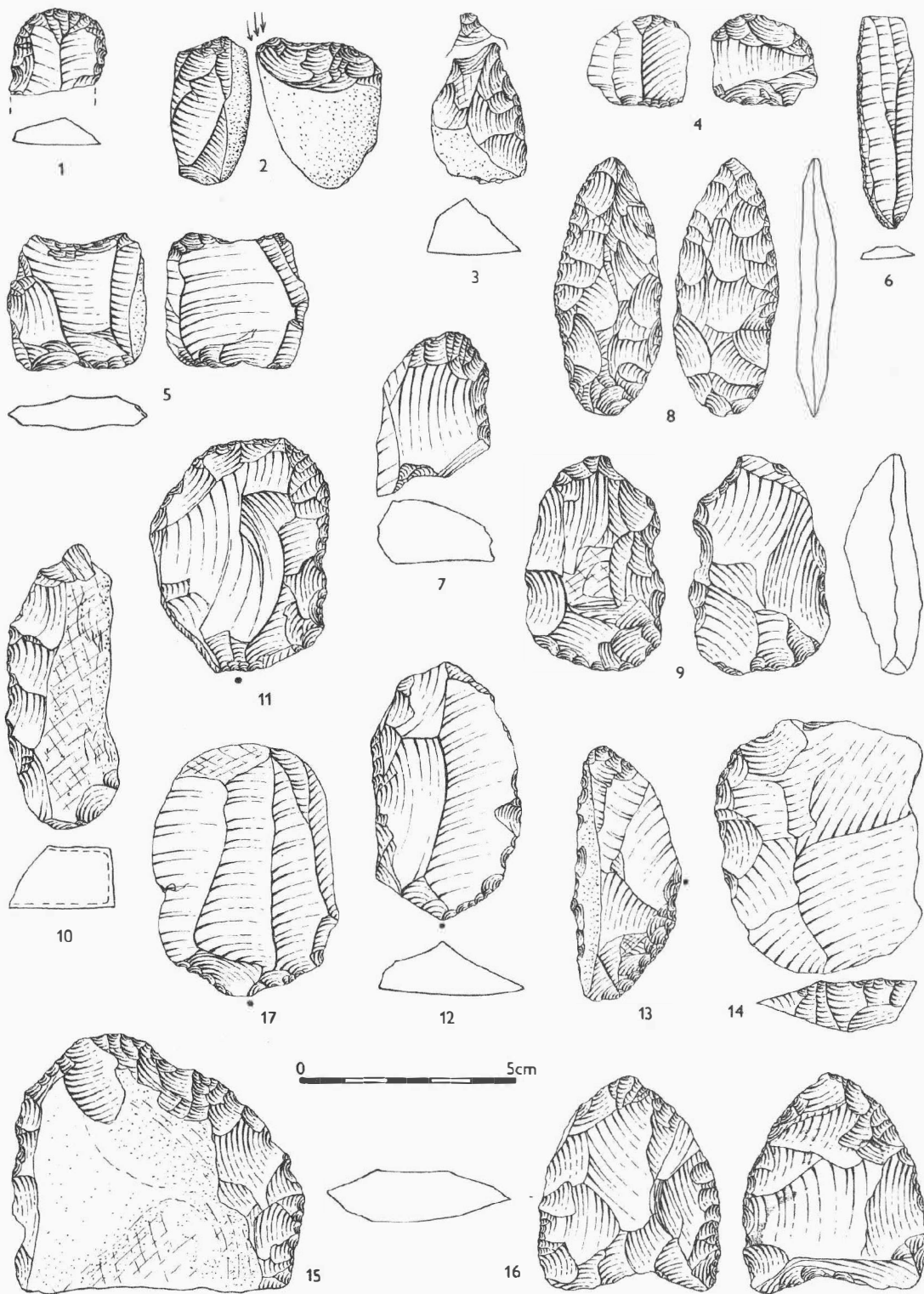
DVĚ DROBNÉ PALEOLITICKÉ LOKALITY NA KYJOVSKU /okr. Hodonín/

Martin Oliva, Moravské muzeum, Brno

Roku 1975 přinesl Tomáš Dočkal do ústavu Anthropos MM několik patinovaných artefaktů, které nasbíral mezi vinohrady nedaleko Hovorán. Lokalita leží přibližně 1 km SSV od středu obce a 1100 m JVV od kóty 281 /Karlák/ u cesty na Karlín, nad údolíčkem malého potoka za kapličkou /zřejmě poblíž kóty 231 na staré speciálce/. Nálezy tvoří 2 zlomená čepelová škrabadla z pazourku, oboustranně jemně retušovaná čepel /pazourek/, pazourkový šikmo retušovaný úštěp z hrany jádra a 5 úštěpků /pazourek, radiolarit, přepálený silicita a 2 rohovce typu Krumlovský les?/.

Obr. 7.
 1 - 2 Blažovice II /okr. Brno-venkov/; 3 - 9 Blažovice I /okr. Brno-venkov/; 10 - 15 Hostěrádky-Rešov /okr. Vyškov/; 16 - 18 Itorákov /okr. Brno-venkov/; 19-20 Pozoříčie /okr. Brno-venkov/; 21 Pračce /okr. Brno-venkov/. Kresba - Zeichnung: M. Oliva.

Obr. 8.
 1 - 5 Vážany-Vítovice /okr. Vyškov/; 6 Újezd u Brna /okr. Brno-venkov/; 7 Šlapanice I /okr. Brno-venkov/; 8 Tvarožná /okr. Brno-venkov/; 9 Sivice I /okr. Brno-venkov/; 10 Velatice I /okr. Brno-venkov/; 11 - 16 Tvarožná IV /okr. Brno-venkov/; 17 Kobylnice /okr. Brno-venkov/. Kresba - Zeichnung: M. Oliva.

PŘEHLED VÝZKUMU 1984

Vydává :	Archeologický ústav ČSAV, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor:	akademik Josef Poulík
Redaktoři:	Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady:	Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby:	A. Krechlerová, P. Šindelář, B. Klíma, M. Plaček, J. Svoboda
Na titulním listě:	rekonstrukce vědérka ze slovanského hradiska Břeclav-Pohansko
Tisk:	VH 103 ZO Svazarmu Brno
Evidenční číslo:	ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis:	450 kusů - neprodejné